

«Ἡ Διαθήκη μου»

Κριτικό σημείωμα τοῦ
κ. ΠΟΛ. ΜΟΙΣΧΟΒΙΤΗ

Ἀσχετα μετὰ τὴν πρόθεσι τὴν ὁποῖαν εἶχε γράφοντάς το (ἤθελε νὰ γράψῃ ἕνα θεατρικὸ ἔργο ἢ νὰ ἐκφράσῃ προσωπικὰς ἀντιλήψεις του καὶ νὰ σαρκάσῃ γύρω ἀπὸ τὸ αἰώνιο καὶ γιὰ πολλοὺς ἀξεδιάλυτο πρόβλημα τῆς συζυγικῆς συμβιώσεως;) ὁ Σασά Γκιτρώ, αὐτὸς ὁ 100 % παριζιάνος συγγραφεὺς καὶ ἠθοποιός, πάντως ἡ «Διαθήκη» του εἶναι ἕνα ἔργο χαριτωμένο, καλογραμμένο καὶ ξεχωριστὸ στὸ εἶδος του.

★

Μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια προλογίζει ἕνα σημείωμά του διὰ τὸ ἔργον εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ θεάτρου ὁ μεταφραστὴς (τὰ δύο ἦτα μετὰ τὰ ὁποῖα ὑπογράφεται ὁ φίλος λόγιος δὲν τοῦ ἐξασφαλίζουν τὸ ἱνκόγιτο) κ. Μ. Σ., τοῦ ὁποῖου ἡ μετάφρασις εἶνε, φυσικὰ, πολὺ καλὴ.

★

Τὸ λιγώτερον ποὺ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς εἶνε ὅτι ὁ μεταφραστὴς ὑπῆρξεν εἰς τὸ εἰσαγωγικὸ του σημείωμα, πολὺ... λιτός. Διότι πράγματι ἡ «Διαθήκη» εἶνε ἕνα ἔργο ὄλο φινάσσα, γεμῆτο λεπτότητες, ἀποχρώσεις ἰδεῶν, διάλογο κομψότατο καὶ πνευματώδη, σκηνοθετητὰ ἀμειψιπῆ. «Σασά Γκιτρώ» τέλος πάντων, μετὰ ὅλα τὰ χαρίσματα ποὺ διακρίνουν τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ χρόνια καὶ ἐπὶ χρόνια ἦταν — εἶνε δὲ ἀκόμη — (παρὰ τὴν σχετικὴν μόνον ἐπιτυχίαν τοῦ τελευταίου του ἔργου τὸν περυσινὸν χειμῶνα, τὸ ὁποῖον ἢ κριτικὴ εὐρήκε παράταιρο ποιοτικὰ ὡς πρὸς τὴν ἕως τώρα παραγωγὴν του) τὸ χαϊδεμένο παιδί τοῦ Παρισιῦ τοῦ θεάτρου καὶ τῶν γραμμάτων. (Ὁ Γκιτρώ φέρεται ὡς λίαν πιθανὸς σήμερα γιὰ τὴν Ἀκαδημία Γκονκούρ).

★

Ὁ γιατρός Μαρσελὲν (γνωστὸς, (Συνέχεια εἰς τὴν δευτὴν σελίδα)

(Συνέχεια ἐκ τῆς 1ης σελίδος)

σπουδαῖος, πλούσιος, ἔξυπνος, ὁ ἴδιος ὁ Γκιτρώ» στὶς παραμονὲς τοῦ χωρισμοῦ του μετὰ τὴν γυναῖκά του Ὑθὸν Πρεντάν ποὺ Ἰσαῖσα τότε τοῦ ἔκανε κάποιες ἀπιστιοῦλες στὴ Λουκέρνη μ' ἕνα νεαρό, ἐνῶ αὐτὸς παρηγοριῶνταν ἢ ἐτοίμαζε τὴν παρηγορητικὴν εὐκαιρίαν μετὰ τὴν διάδοχο ποὺ σὲ λίγο ἐπρόκειτο ν' ἀντικαταστήσῃ καὶ ἐπισημῶς — στὴ σκηνὴ καὶ στὸ σπῆτι — τὴν πρῶην σύζυγον Ὑθὸν. Τὸν ρόλον ἐδῶ τὸν ἐδημιούργησε ὁ κ. Λογοθετίδης.

Ἡ γυναῖκα του Λουκία (κυρία Ἀρῶνη). Ὁ ραδιολόγος συνάδελφος του, φίλος του πρὸ εἰκοσιπεντέτων κ. Ἀνδριανὸς Γουόρμς (κ. Θ. Ἀρῶνης) μετὰ τῆς γυναίκας του Μαργαρίτας (κ. Ἀρῶνη) καὶ τοῦ γιου τοῦ Φερνάν (κ. Σπ. Μουσοῦρη), ἐνὸς παλληκαριοῦ νόστιμου, τὸ ὁποῖον... διασκεδάζει τὴν ἀνίαν τῆς ὄριμης κυρίας Μαρσελὲν, διανυούσης τὸ 17ον ἔτος τοῦ συζυγικοῦ της βίου μετὰ τὸν δόκτορα. Ἡ κοπελλίτσα Ἰουλιέτα Λεκουρτουά (Ρίτα Μυράτ) τριετῆς φοιτήτρια τῆς Ἰατρικῆς καὶ νεοπροσληθῆσα γραμματεὺς τοῦ Μαρσελὲν, τοῦ ὁποῖου ἄλλως εἶνε ἡ νόθος κόρη, θεωρουμένη ἀπὸ τὴν γυναῖκα του ὡς πεταλουδίτσα καὶ ἐρωμένη τοῦ ἀνδρός της, τοῦ ὁποῖου ἢ τρυφερότης γιὰ τὴ μικρὴ παρεξηγεῖται. Ἡ παλαιὰ γραμματεὺς Δίς Μορὸ (ἄσχημη, γεροντοκόρη καὶ ἀπελπιστικὴ, ρόλος δύο στιγμῶν) (τὸ πρόγραμμα ἀνέφερε διὰ τὸν ρόλον αὐτὸν τὴν κυρίαν Σμαράγδαν Στεφανίδου,

ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην τὸν ἐπαιξεν ἡ δὲς Κοκκόλα, πολὺ καλὰ ἄλλως τε).

Τέλος ὁ ἕνα περίφημο, χωρὶς καμμιὰ ὑπερβολή, τύπο ὑπρέτη ὁ κ. Γιαννίδης... περίφημοτατος. Αὐτὴ εἶνε ἡ «διανομή».

★

Ὁ γιατρός Μαρσελὲν ὅταν ἀνοίγῃ ἡ αὐλαία «ἐξηγεῖται» μετὰ τὸν νέον ὑπρέτην του (μετὰ τί ὄνομα βὰ τὸν γαλῆ, τί συνθήσεις ἔχει κ.τ.λ.). Ἡ ἐξηγησις εἶνε διὰ τὸν συγγραφεὰ μίαν ἀφορμὴν γιὰ νὰ σκιτσάρῃ χαριτωμένα αὐτὴ τὴν ἱστορία τῶν σχέσεων ὑπηρετῶν καὶ κυρίων ὁ ἕνα μεγαλοαστικὸ σπῆτι τοῦ Παρισιῦ καὶ στὴν ἐποχὴ μας. Ἐπειτα ὁ γιατρός ἀνακοινῶν ἐστὴν γραμματέα του τῆς θρῆκε μίαν θέσιν δασκάλας τῆς ἀγγλικῆς καποῦ καὶ ὅτι συγχρόνως θρῆκε καὶ τὴν ἀντικαταστάτιδά της. Ἐπακολουθεῖ τὸ πάρασμο τοῦ ἱσαγίου μετὰ τὴν σύζυγόν του καὶ ἡ συζήτησις ποὺ εἶνε ἀπαραίτητη διὰ νὰ μάθωμε (ὅπως μόνον ἕνας τεχνίτης ἀληθινὸς τῆς σκηνῆς συγγραφεὺς βὰ μπορούσε νὰ μᾶς τὸ μάθῃ) ὅτι τὸ ἀνδρόγυνο θαρνεύεται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὅτι ὁ κύριος ἔχει τὸ ὀλιγώτερον λόγους σοβαροῦς ἀμφιβολιῶν γιὰ τὴν πίστιν τῆς κυρίας, ὅτι, τέλος πάντων, διψᾷ «ἀλλαγῇ» τῶν πάντων — μέχρι μαγειρίσας — στὸ σπῆτι του. Ὅλα χαριτωμένα, κομψά, ἔξυπνα χωρὶς κανὲν ἀπὸ τὰ προσόντα αὐτὰ νὰ ἀποκλείῃ μίαν κάποια σάτυρα ὀρισμένων κοινωνικῶν ἀναποδιῶν, ἕνα κάποιο θάθος.

★

Ἡ νέα γραμματεὺς ἔρχεται ὁ γιατρός σὲ λίγο πηγαίνει στὶς δουλειές του. Ἀλλὰ τὸ βράδυ ἀργεῖ νὰ γυρίσῃ. Ἡ κυρία εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ προσβάλῃ τὴν γραμματέα, ἢ ὁποῖα ἀμύνεται κατὰ τὸν ἀξιοπρεπέστερον τρόπο, ἀλλὰ καὶ πόσο γυναικεία! Παρατηρεῖ ἐστὴν κυρία ὅτι «ἡ ἀρρώστεια ἢ δική μου εἶνε ὅτι εἶμαι εἰκοσιδύο χρόνων. Δυστυχῶς δὲν εἶνε κολλητικὴ». Ἐρχονται διὰ τὸ δεῖ-

πνον οί «φίλου» (ζευγος και υιός Γουόρμς). Ο τελευταίος έρχεται λίγο πριν, όσο χρειάζεται για να δη κατ' ιδιαντήν κυρία Μαρολέν και να τα πουν ούτως ώστε να μάθωμε ότι...σχετίζονται και βλέπονται (σε ταξί προς τό παρόν) και ότι ακριβώς πρό 48 ώρων διεσταυρώθησαν στο ταξί τους με τον γιατρό. Η κυρία είνε θεθαία ότι ο γιατρός και σύζυγός της δέν τους γνώρισε. Ο νεαρός άνησυχεί έλαφρώς. Οι δύο κανονίζουν τό ραντεβου των για την έπαύριον, όταν φθάνουν οί γονεΐς του νεαρού διά τό δείπνον. Έξάφνα κάποιος στην πόρτα φέρνει τό σακκάκι του γιατρού και φεύγει χωρίς να ή τίποτε και χωρίς ο υπηρέτης να ρωτήση τίποτε. Άνησυχία, άγωνία, ψάξιμο στις τσέπες, όπου βρίσκονται άθικτα τό μαντήλι και τό πορτοφόλι, αλλά βρίσκεται κι' ένας σφραγισμένος φακέλλος με την έπιγραφή «Η Διαθήκη μου:— Ν, άνοιχθή μόνον από τον συμβολαιογράφο μου.» Δράμα. Η κυρία Μαρολέν νομίζει ότι ο άνδρας της ηύτοκτόνησε και... φυσικά άνοίγει τη διαθήκη από την όποιαν πληροφορείται ότι: 1ον) Ο άνδρας της μοιράζει την περιουσίαν του στα τρία, αφίνων τα δύο μέρη εις τη δεσποινίδα Λεκουρτουά έρωμένην του και την άλλην δεσποινίδα Λεκουρά, κόρην του με την πρώτην. 2ον) Οτι ο άνδρας της ξέρει την άπιστίαν της με τον γυιόν του γιατρού Γουόρμς. 3ον) Οτι ο άνδρας της πρό είκοσι πέντε έτών τά είχε ακριβώς με την γυναίκα του Γουόρμς.

★

Πριν οί τέσσαρες (ζευγος και υιός Γουόρμς, κυρία Μαρολέν) προφθάσων να... συνέλθουν, έμφανίζεται ο γιατρός. Είχε πάει στο ράφτη του να προβάλη ένα νέο κοστούμι. Έξέχασε και έφυγε με τό νέο σακκάκι, αφήσας εκεί τό παλιό. Ο ράφτης είχε στείλει τό παλιό στο σπίτι. Στην εμφάνισίν του όλοι αυτομάτως κάνουν πως δέν

είδαν τη διαθήκη. Ο γιατρός άνευρίσκων τό σακκάκι του, άναζητεί στην τσέπη του τά πράγματά του, δέ βρίσκει τό φακέλλο και κλείνει ή αύλαία της τρίτης πράξεως. Στην τετάρτη ή κυρία Γουόρμς έρχεται στο σπίτι του γιατρού κρυφά, του λέγει ότι ή διαθήκη του έχει διαβαστή και είνε στα χέρια της γυναίκας του. Ο γιατρός, σαν έξυπνος και πολιτισμένος άνθρωπος, δημιουργεί μιαν νέαν άμύσηφραν γνώριμίας και κατηνοήσεως, την όποιαν εξασφαλίζει ένα αλύπητο όσο και πνευματώδες μαστίγωμα που κάνει ο ίδιος έναντίον και ανθρώπων και πραγμάτων, ανθρώπων που είχαν άμεση σχέση με τη ζωή του και είνε τόποι γενικοί άλλως τε, πραγμάτων που είνε κοινωνικοί θεσμοί ή έθιμα τυραννικά και συμβατικότητες άνίκητες. Ο γιατρός τελικά φεύγει για τρεις μήνες με την κορούλα του (ή σκηνή της άναγνωρίσεως των είνε από τις καλλίτερες του έργου) όχι χωρίς να συγκρατήση προηγουμένως — κατά τον κομψότερο δέ και τον πιο πολιτισμένο τρόπο — τη γυναίκα του στον κατήφορο του γλυ-

στηματός της με τό νεαρό Γουόρμς.

★

Αυτή είνε ή υπόθεσις. Άνεβασμα έπιμελέστατο. Σκηνικά (ένα γραφείο σαλόνι περίφημο) πολύ καλά. Άπόδοσις τό ίδιο. Θα είχα σε μιά-δυό σκηνές κάποιες έπιφυλάξεις για τον κ. Λογοθετίδη. Σοβαρώς πιστεύει ότι ο τύπος του γιατρού Μαρολέν θα έλεγε στη γυναίκα του (όταν μετά τη διαθήκη εκείνη του έμφανίζεται με τό πεινούάρ της στο γραφείο του), τό «πήγαίνε στο δωμάτιό σου», με τον τόνο τον όποιον μετεχειρίσθη ο άριστος άλλως τε καλλιτέχνης κ. Λογοθετίδης;

Φυσικά όμως αυτά είνε λεπτομέρειες. Η ούσία είνε ότι ή «Διαθήκη» του Σασά Γκιτρυ άπεδόθη γενικά καλά — όπως ήτο επόμενον — τά χαρίσματα του έργου (διάλογος, φινέτσα, πνεύμα, σκηνική τεχνικότης) τό έκαναν ν' άρέση πολύ και να χειροκροτηθή ζωηρότατα. Ο κ. Γιαννίδης, ή κυρία Ρίτα Μυράτ, ή κυρία Άρώνη, πολύ πολύ καλοί.

Π. ΜΟΣΧΟΒΙΤΗΣ